

לוי אשכול ז"ל:

צניעות, סבר פנים - והרבה אהבה

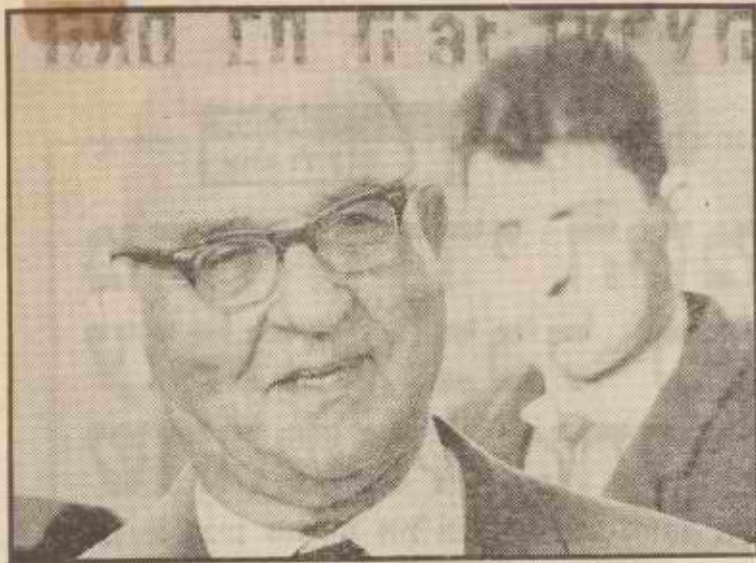
עשר שנים לפטירתו

— מאת בועז אפלבוים —

...בבואך למעלה, בעלותך אל שערי האור
מתוך הלילה, יעמדו ויביטו בך כל גדולי העם
בפלא, כי לא היה עוד מלך או ראש ממשלה או
נשיא אחד, אשר צבאו היה כליך חזק ועמו כליך
מלוכד, ואשר עשה זאת בצניעות כזאת, בטבר-פנים
ובענוה, ובכליך הרבה אהבה."
(חיים חפר, "לוי בן-דבורה")

משמאל:
ראש-הממשלה
לשעבר,
לוי אשכול
ז"ל.

למטה:
אשכול
עם נשיא
ארה"ב,
לינדון ג'ונסון



במידה זעומה, ויש גם נפט, אבל רק במשורה".

בשתיים השכיל לוי אשכול במאי מצי האחדות: בסובלנותו הדמוקראטית ובאנושיותו הנכונה.

העלאת עצמותיו של זאב ז'בוירי טינסיקי והערכת הקרבה של המתחירות הפורשות, בהשוואת הזכויות של נפגעייהן לאלה של ההגנה וצה"ל — היו תמורה המסנה שחולל אשכול בחיים הפוליטיים. גישה חדשה ננקטה בארץ — סובלנות לדעות הולת, ר"ה הכרת הכיבוד הציוני בעשייה משורפת, למרות כל הבדלי הדעות והר"ה גשות שאין מהם מנוס.

האימות ולבביות הופעתו, כלפי פנים וכלפי חוץ — תרמו להרמת קרן האדם, לכיבוד ערכו, צניעות ר"ה פשטות היו נסוכות בכל הליכותיו, ללא שמץ של התרברבות היורה, ללא נטל של התחכמות מתימרת. לא היתה הופעה פומבית אחת, לא היתה מש"ה רה סימפטיה תורעת הומור, תמותה משהו היתה ידירותו ועדינותו בדור זה של ניכור וזרות, מה נאצלת היתה חיבתו ליוסף שפרינצק. מה רבה היתה השתאותו לברל כצנלסון; מה גדולה היתה חרדתו ליחסיו עם דוד בן-גוריון; ומה רב היה אמונו בעשייתו של פנחס ספיר.

וכך ניסה לוי אשכול לשרטט את דמותו שלו: "...כאשר קראתי את "זרבה היווני" של ניקוס קונצאקיס, הרהרתי לעצמי: אני כמותו, סוכר אותו, ומעניין — גם לי אין אצבע...

המטלה שנאכפה על שכמם של לוי אשכול ובני-דורו, היתה ליצור יש מחדש מן היש ההסטורי: התאהבות בקרקע, במים ובהתיישבות — היתה לאשכול מקור של ברכה בשליחותו הציבורית. היא שהביאה אותו לשות לפעולתו החברתית-מדינית את שיטות הבדיקה, השקילה והחיסכון. תוך חש"ה פה וזירו של התהליכים האורגניים הפנימיים. בסבלנות איך-קין חיבר קו לקו, ודונם לדונם ומשק למשק. ולב אל לב, וחבר אל חבר — עד אשר הבשיל המצב ה"שועה גדולה גמלה".

מה פלא, כי כה רבת-מכאובים היתה דרכו בקרב העם והתנועה. הרי שונה היתה כל האמונה והנאח וכל השיטה הזאת מהלוח-רוחם של בני סביבתו, שהיו "חומדים את הישועה" מתוך קוצר-רוח. הוא ראה בהם "אמונים עלי בהילות". והם לא יכלו כלל להתרגל למש"ה שכינה כ"מיישילוח ההולכים לאט". כמה קיתונות של מרורים נש"ה פכו עליו בשל אי-יכולתם של בני לוויתו להסתגל אל "פאטוס המחנינות" שהוא דרש. כאשר טען בפניו אחד משריו הבכירים, איש צבא וחקלאי לשעבר, כי בבירורה בין הליכה איטית בנעלי-יבית לבין ריצה ברגליים יחפות, הוא מעדיף את הריצה היחפה, השיב לו אשכול: "ומה בעניין נעלי עבודה?"

כל סגולות שלוש החננות עמקו ורחבו והיו לברכה של ממש. מאז התחברו כולן אל התחנה הרביעית והי עיקרית — המשתרעת על-פני תקופת חייו האחרונה, ואשר ממנה באו לו נצחונותיו וכיבושיו: תחנת המנהיגות הלאומית.

כמה מרות שבע לוי אשכול, מאז

תורת המדינה — שבכלי-יונינה הסתייף, ואף לא תורת הכלכלה, שברויה חיפש לוי אשכול מזר למצוקות החומר שלנו. כי אם תורת ההתיישבות שילורי תה בשאון מאבקיו הציבוריים בתקנות מרובות ובחרדה צניעה, לא פחות.

כאן התגבשו שיקול-דעתו וחכמתו המאוזנת. הנחליות היא שילוב של תנופה ובנייה, עם התמדה וכיבוש, הנרכשת בנחת ובאיטיות, והיא ש"ה שיוותה לכל דרך מחשבתו המדינית והציונית קצב, שלא היה מצוי כלל בחוגו ובקרב סביבתו. דרכי ההתייש"ה בות הן דרכי נועם, מתינות ומאוזני פלס; אין גרגר אחד של יש ואין קורטוב של ממש, שאינם מצטרפים לחשבון. כאן חובנה ראשונה הן הסבר לגות והשקידה הרצופה; ואף האופ"ה טימיום הנעלה ביותר, מוכרת להיות מלווה בביקורת חמורה של כל הישג, ובהיגרות מכל אשלייה מטעה, שאינה אלא פרי של רצון אויביקטיבי. כדבריו של אשכול, בסבירו פעם מהו מצב אוצרות-הטבע של ישראל: "דרכי ציון א ב ל ו ת — התקלאות שלנו מפותחת, א ב ל מוקרבת למיצוי; יש נחישת באדמתנו, א ב ל היא רר בצת עמוק מדי ואיכותה פגומה; יש לנו פוספטים א ב ל שעור הורחן בהם מועט; יש אצלנו ברזל, א ב ל

תחנה שלישית היא תחנת הקרקע. תורתו המקצועית היתה לארדוקא

מיכחנו העליון של מנהיג הוא ב" יכולתו להשאיר אחריו את מנחתו שלם ומצולת ולא מרוסק ואיבדירדך, מנהיג חוזקה באהבת עמו, הוכחה בלכתו, זכאי, עפ"י כל קריטריון היסטורי לשי כון נגה כפנתיאון הלאומי.

בעשייתו לקוממיות ישראל, כבש לוי אשכול ז"ל, בדק, את מקומו בדברי ימינו החדשים. אולם חובתנו, כממ"ה שוכי דרכו, לדאוג לכך, שלא רק פעלו ומתשבתו, כי אם גם קלסתר-דמותו יהיו-לנחלה חיה לדורות.

היה משהו מופלא בעצם מחותו של דור המייסדים, אשר הפגיש לרא"ה שונה את המאווים הציוניים עם ארץ ההבטחה. אחד ממכוני ההתרחשות המוריה הזאת היה לוי אשכול, שכל הדרך הארוכה, החלולה, המוליכה את המדינה מטרום ומראשית ועד לפני עשר שנים — לא תספר בלעזי.

ארבע היו התחנות העיקריות, האוניברסיטאות שלי, כפי שכינן אשכול בעצמו, שבהן עמקו שורשיו, ואשר עיצבו את השלבים היסודיים בהתפתחות אישיותו ותרבותו.

הראשונה — נחלת-בית בסביבות ז'יב, באוראטובו שבאוקראינה. כהלצת אשכול: "...לא הרחק מבויבריק, ב" מחצית הדרך שבין יהופיץ לכתרי-לבקה..." מקום, שם סגג אליתוכו את חכמת-העם, את מורשתו ותקותו, ואת כיסופיו, את אימרותיהם של רבנים, משוררים וליצנים — שומרי-האוצר של עם נאבק, השראה זו, היא ש"ה ליוותה אותו בכל דרכי חייו המפות"ה לים, והאירה לו באורה המיוחד, כל הימים, הוא לא חי רק את העם, אלא שהעם הזה חי בקרבו.

גם בהרחיקו לנדוד הלאה מהווי עיירתו, מסדרי-חיה וממושגי המצי"ה אות שלה, בשיחותיו עם הציבור או